herpy

SALAMANDRE

Lake Patzcuaro Salamander

Ambystoma dumerilii

Ambystoma dumerilii er en stor, helt vandlevende salamander, der aldrig forlader larvestadiet: den beholder fine, tætte ydre gæller, finnekant på halen og et fladt, bredt hoved hele livet. Arten findes kun i én sø i Mexico og er kritisk truet i naturen. I akvariet kræver den køligt, rent vand med svag strøm og masser af skjul.

Familie: Ambystomatidae

SPECIFIKATIONER

DYRET

Voksenstørrelse	**12-35 cm** total længde inkl. hale
Levetid	**10-16 år**
Aktiv	**Nat**
Levevis	**Akvatisk**
Biotop	**Vådområde**
Hudgift	**Ingen kendt**
Sværhedsgrad	**Øvet**

PASNING

Min. terrarie	**100 × 50 × 40 cm** L × B × H til 2 voksne dyr
Temperatur, dag	**14-22 °C**
Temperatur, nat	**14-20 °C**
Luftfugtighed	**100 %**
Vand	**Akvaterrarie** dybde 25-35 cm
Vandtemperatur	**14-22 °C**
UVB	**Ikke nødvendig**
Kost	**Færdigfoder, hvirveldyr og orme/snegle**
Holdes	**Enkeltvis eller i gruppe**

AVL

Formering	**Æglæggende**
Udvikling	**Bliver i larveform hele livet (neoteni)**
Æglægning	**I vand**
Kønsmoden	**18-24 mdr.**
Æg pr. sæson	**100-1.000**
Lægninger pr. år	**1-2**
Klækning	**14-21 dage**
Larvefoder	**Andre larver og små vanddyr (dafnier, myggelarver)**
Yngelpleje	**Ingen**

BESKYTTELSE OG PAPIRER

CITES	**Appendiks II**
EU-bilag	**Bilag B**
IUCN	**Kritisk truet (CR)**

Opført på CITES bilag II og i EU-bilag B (forordning (EU) 2026/1383, i kraft 29.6.2026). Listningen gælder også opdrættede dyr, så køb, salg og overdragelse kan kræve dokumentation for lovlig oprindelse. Tjek de aktuelle krav hos Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø (SGAV). Arten står ikke på listen over forbudte dyr i BEK nr. 1261/2015. Salamandre er omfattet af EU's dyresundhedsregler om Bsal; tjek de aktuelle regler hos Fødevarestyrelsen ved import eller handel.

Om arten

Ambystoma dumerilii er en af de største arter i slægten. Voksne dyr måler 12-28 cm i naturen, regnet med hale, og i akvariet kan de blive op til 35 cm. Kønnene er lige store, men hunnerne er tungere, og et voksent dyr vejer i gennemsnit omkring 120 g. I fangenskab kan arten blive op til 16 år; hvor gammel den bliver i naturen, er ikke kendt.

Arten er neoten: den bliver kønsmoden, uden at den forvandler sig. Dyret beholder tre par store, tæt filamenterede ydre gæller, en finnekant fra bag hovedet til halespidsen og gællesprækker med fine gællerager. Hovedet er fladt og bredt, øjnene er små, og benene er korte og kraftige. Tæerne har fuld svømmehud, også hos de voksne. Dyret har funktionelle lunger og kan tage luft ved overfladen, men det meste af iltoptagelsen sker gennem gæller og hud. Arten kan genskabe tabte lemmer.

Ryggen er gulbrun til olivengrøn, ofte uden mønster, men undertiden med mørkebrune pletter, og bugen er lysegrå. Gællefilamenterne er oftest røde, og tæer, snudespids og undersiden af halen er mørkere end kroppen. Arten blev beskrevet i 1870 af Alfredo Dugès. Artsnavnet er givet til ære for den franske herpetolog Auguste Duméril.

Hannen kendes på en opsvulmet kloak i yngletiden. Arten ligner *Ambystoma mexicanum* og *Ambystoma andersoni*, men har et fladere hoved og flere gællefilamenter. I fangenskab kan den krydses med *A. mexicanum* og med arter i *Ambystoma tigrinum*-gruppen.

I fangenskab forvandler omkring en tredjedel af dyrene sig, ofte i yngletiden. Forvandlingen er ufuldstændig, kan tage op til tre år og forkorter livet kraftigt: dyrene holder op med at æde og dør efter få måneder. Forkert pasning og stress øger risikoen.

Arten har ingen kendt hudgift, men huden er sart, og dyret bør ikke håndteres.

Udbredelse og levested

Ambystoma dumerilii findes kun i Lago de Pátzcuaro i delstaten Michoacán i det centrale Mexico. Søen ligger 1.920 m over havet, har basisk ferskvand (pH 8,1-9,6) og var historisk højst 11 m dyb. Den sidste kendte bestand lever i søens nordlige ende, mest omkring øerne.

Søen er blevet forurenet af spildevand, gødning og afstrømning, har mistet en fjerdedel af sit volumen, og indførte fisk æder æg og larver og konkurrerer om føden. Arten blev tidligere fisket og brugt i folkemedicin, og bestanden brød sammen i slutningen af 1980'erne. Den er kritisk truet (IUCN: CR). De frie bestande er meget små, og i Mexico findes opdrætskolonier, som holder arten i live.

> **Oprindelig udbredelse:** Mexico.

LEVESTED

I naturen lever *Ambystoma dumerilii* hele livet i en højtliggende, basisk sø. Vandet nær bredden er 14-25 °C. Dyret er mest aktivt om natten og går langs bunden eller svømmer med halefinnen. Det finder føden ved lugt og bevægelse og suger byttet ind med et pludseligt gab.

Fødeemnerne er vandlevende hvirvelløse dyr, små fisk og æg. I naturen lever arten især af den lille ferskvandskrebs *Cambarellus patzcuarensis*, og vildfangne dyr afviser ofte andet foder. Der levede oprindelig ingen store rovfisk i søen, så arten har formentlig været topprædator.

Læs mere: Køb af dyr: opdræt, vildfang og transport

Pasning

TERRARIET

Ambystoma dumerilii holdes i et akvarium uden landdel, for dyret forlader aldrig vandet. Et par skal have mindst 100 × 50 × 40 cm, omkring 200 liter, og samme akvarium kan rumme op til fem voksne. 80 liter til to dyr er den absolutte nedre grænse. Jo mere vand, desto stabilere vandkvalitet.

Bar bund er det mest hygiejniske. Vil du have bundlag, så brug rundt, ubehandlet grus på højst 3 mm, som giver fodfæste på det glatte glas og plads til nyttige bakterier. Sand bruges ikke, og sten skal være meget større end dyrets hoved, så de ikke kan suges ind. Giv hvert dyr et skjul, fx halve lerpotter, rør eller rodstykker, og brug levende planter eller plastikplanter som skærme. Akvariet skal have låg.

TEMPERATUR

Vandet skal være 14-22 °C og må aldrig nå 25 °C. Om sommeren er 18-22 °C passende. Over 22 °C stresses dyret: det holder op med at æde og får lettere svampe- og bakterieinfektioner, og blege, slimede pletter på huden er et tidligt tegn. Arten tåler ned til 9 °C.

Akvariet står bedst uopvarmet i et køligt rum uden direkte sol, hvor temperaturen følger årstiden, så forholdene ikke er unaturligt konstante. Om vinteren skal vandet falde til under 14 °C, gerne ned mod 9-10 °C; den kølige periode er nødvendig for avl. Brug om nødvendigt en akvariekøler eller en ventilator over vandfladen om sommeren.

LUFTFUGTIGHED OG FORSTØVNING

Luftfugtigheden har ingen betydning, for dyret forlader aldrig vandet, og forstøvning er ikke relevant. Under akvariets låg er luften over vandfladen mættet med fugt, og derfor står der 100 % i boksen.

Det, der tæller, er vandkvaliteten: filtrering, iltning og regelmæssige vandskift. Se afsnittet om vand.

Læs mere: Luftfugtighed, forstøvning og ventilation

VAND OG VANDKVALITET

Neutralt til svagt basisk, middelhårdt vand passer: pH 7-8 og en ledningsevne på omkring 350-400 μS/cm. Søen er mere basisk, men det er ikke nødvendigt at efterligne den. Brug postevand, der har stået et par døgn, eller behandl det mod klor og chloramin. Er filteret nyt, skal det modnes i flere uger, før dyret kommer i.

Sug foderrester og ekskrementer op fra bunden jævnligt, og tjek vandet efter hver fodring. Skift en del af vandet efter behov, typisk hver eller hver anden uge, oftere ved mange dyr eller kraftig fodring. Nitrat og fosfat skal holdes lavt, fordi de i høje mængder er giftige for æg og larver og hæmmer klækningen.

Filteret skal give meget lidt strøm, for strømmende vand stresser dyret. Et udvendigt filter med svagt udløb eller et mattefilter er velegnet. Uden filter kan vandet iltes med en luftsten, men så skal det skiftes oftere.

LYS OG UVB

Ambystoma dumerilii har ikke brug for UVB. Almindelige dagslysrør eller LED er nok, og i et rum med dagslys fra vinduer er kunstigt lys ikke nødvendigt. Direkte sol skal undgås, fordi den varmer vandet op.

Bruges kunstigt lys, så hav det tændt omkring 12 timer om dagen, lidt længere om sommeren og kortere om vinteren. Arten er nataktiv og skal have skjul, den kan trække sig ind i. LED er at foretrække, fordi den afgiver mindst varme.

Læs mere: Lys og UVB

FODER

Arten er rovdyr og tager store byttedyr, som den suger ind med et pludseligt gab. Gode hovedfoder er regnorme, optøede smelt og andre ferskvandsfisk i passende størrelse og synkende foderpiller til axolotler. Dafnier, skyllet tubifex, hvide orme og ferskvandsrejer giver afveksling, og hakket kyllingehjerte og voksmøllarver gives kun af og til. Vildfangne dyr kan afvise alt andet end små krebsdyr.

Voksne dyr fodres en til to gange om ugen. Giv gerne hvert dyr foder med en pincet, så alle får nok, og så de ikke slås om byttet; pas på, at pincetten ikke skader munden. Fjern uspist foder, så det ikke forurener vandet. Foderfisk og levende foder skal komme fra en pålidelig kilde, så der ikke følger sygdomme med.

ADFÆRD OG HÅNDTERING

Arten er nataktiv og holder sig mest på bunden. Op til fem voksne kan holdes sammen i et stort akvarium med mange skjul, men *A. dumerilii* er mere tilbøjelig til at bide end *Ambystoma mexicanum*, og voksne slås af og til om foderet, så det oftest går ud over fødderne. Unge dyr er langt mere aggressive og bider ben og gæller af hinanden. Akvariet skal kun rumme *A. dumerilii*: fisk og andre salamandre går efter gællerne, og alt, der er mindre end dyret selv, bliver ædt.

Dyret bør ikke håndteres, for huden er sart. Skal det flyttes, så brug et blødt net med fine masker eller en beholder. Forover-krøllede gæller og manglende appetit er tegn på stress, oftest fra for meget strøm eller for varmt vand.

Avl

KØNSMODENHED OG KØNSBESTEMMELSE

Hannen har en opsvulmet kloak i yngletiden. Kønsmodenheden indtræder oftest efter 18-24 måneder, men enkelte dyr er modne efter 8-12 måneder. Hannerne modnes hurtigere end hunnerne. Hunner under 18 måneder bør ikke yngle, for æggene er ofte ikke levedygtige.

PARRING

En kølig periode om vinteren udløser ynglen: lad vandet falde til under 14 °C og hæv det derefter til 14-18 °C, så lægger hunnerne normalt æg i april og maj, og nogle gange igen om efteråret, når vandet køles. Ved konstant temperatur lykkes avlen sjældent. Hannen svømmer rundt om hunnen med buet halerod og løfter halen for at vise kloakken. Er hunnen modtagelig, følger hun efter ham, og han afsætter op til 16 spermatoforer, som hun samler op. Læg flade, ru sten og planter i bunden.

ÆG OG LARVER

Æglægningen tager 24-72 timer. Hunnen sætter æggene enkeltvis på planter eller sten, så brug gerne plastikplanter, som ikke rådner. I fangenskab lægger en hun typisk 100-200 æg, men en lægning kan nå over 1.000 æg, og hvert æg er op til 1,8 mm i diameter. Der er ingen yngelpleje, og de voksne æder æg og larver, så flyt æggene til en separat beholder med let iltet vand. Larverne klækker efter to til tre uger, afhængigt af temperaturen.

Nyklækkede larver er 1-2 cm lange og har forben under udvikling. De æder smådyr: nyklækkede artemia, dafnier uden gærrester og hakket tubifex. Fra omkring 5 cm tager de hvide orme, røde myggelarver og tubifex, og fra omkring 10 cm regnorme og foderpiller. Larverne fodres hver dag, og i små beholdere skal vandet skiftes dagligt.

METAMORFOSE

Arten forvandler sig ikke i naturen. En larvetid i klassisk forstand findes ikke, for dyrene bliver i larveform hele livet. Ved en snude-kloak-længde på omkring 35 mm har larven alle fire ben og er begyndt at blive mørk, og derefter ligner den de voksne i alt andet end størrelsen. Ungerne vokser til 10-15 cm på 4-6 måneder.

Spontan forvandling i fangenskab er et tegn på stress og et alvorligt problem. Dyret mister gæller og finnekant, holder op med at æde og lever kun få måneder. Se afsnittet om sundhed.

OPDRÆT AF UNGER

Larver og unge er meget aggressive og bider ben af hinanden. Højst fem larver kan gå sammen i en beholder på mindst 15 × 20 cm, men det sikreste er at holde dem hver for sig, fra bagbenene begynder at vise sig. Så er det også let at give hver larve det rette foder. Først ved en længde på omkring 12 cm falder aggressionen, og ungerne kan igen gå sammen i et akvarium. Giv skjul, sorter efter størrelse, og hold vandet køligt, rent og næsten uden strøm.

Sundhed og typiske fejl

Ambystoma dumerilii kræver køligt, rent og roligt vand. De hyppigste problemer er:

- For varmt vand: over 22 °C kommer appetitløshed, blege slimpletter og svampe- og bakterieinfektioner. Vandet må aldrig nå 25 °C.
- Svamp på hud og gæller, ofte fra foderrester i gællerne. Sug bunden ren jævnligt. Ved svamp eller sår kan vandets ledningsevne hæves til 1.000-2.000 μS/cm i en uge med salt uden jod, antiklumpemiddel og fluor.
- Spontan forvandling: gællerne skrumper, dyret nægter foder og dør efter få måneder. Forvandlede dyr kan kun overleve ved tvangsfodring.
- Bid: unge dyr bider ben og gæller af hinanden. Alvorlige bidsår på benene skal behandles af en dyrlæge; tabte ben vokser normalt ud igen.
- Slugte sten: forstoppelse og død. Brug bar bund eller fint, rundt grus.
- For kraftig strøm: forover-krøllede gæller og manglende appetit.
- Høj ammoniak, nitrit, nitrat eller fosfat: kræver vandskift og et veletableret filter.
- Svampen *Batrachochytrium dendrobatidis* kan smitte arten.

Salamandre kan bære svampesygdommen Bsal (*Batrachochytrium salamandrivorans*), som er dødelig for mange arter. Nye dyr sættes i karantæne, og redskaber og hænder vaskes mellem akvarier.

Gå til en dyrlæge med forstand på padder, hvis dyret ikke vil æde i mere end et par uger, svulmer op eller får hvide belægninger.

Læs mere: Karantæne og hygiejne

Spørg altid dine kloge bekendte

Vejledningen er et godt sted at begynde, men den kan ikke erstatte erfaring. Dyr er forskellige, og meget af det vigtigste lærer man af dem, der har holdt arten i årevis. Tal med en avler, en erfaren holder eller en dyrlæge med forstand på krybdyr og padder, før du anskaffer dyret - og igen, hvis noget ser forkert ud.